

Türk Akademik Yayınlar Dergisi TAY Journal

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed Journal)

<http://www.tayjournal.com>

ISSN: 2618-589X

Happiness Scale at School for Primary School Students: Validity and Reliability Study

Aslı Gündoğan
Cüneyit Akar

Abstract

The aim of this study is to develop the Happiness Scale in school and to examine the validity and reliability studies of primary school students in order to determine their level of happiness in school. The study group consisted of 279 primary school students. Content and construct validity were used to determine the validity of the scale. Expert opinion was consulted for content validity; exploratory and confirmatory factor analyzes were performed to test the construct validity. The results of the analysis showed that the scale with three-point Likert type consisted of 9 items and two sub-dimensions. The sub-dimensions of the scale are happiness in school "and "unhappiness in school" In the reliability study, Cronbach's alpha internal consistency coefficients were found to be 0.68 for both subscales and 0.76 for the whole scale. The findings show that the Happiness Scale at School is a valid and reliable measurement tool for determining the level of happiness of primary school students.

Keywords:	DOI	:
Primary school,	Received	: 19/02/2019
Subjective well-being,	Revised	: 21/04/2019
Happiness,	Accepted	: 12/06/2019
Happiness scale at school	Published	: 29/06/2019

Corresponding Author: Aslı Gündoğan, Assist. Prof., Uşak University, Turkey, asli.gundogan@usak.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3786-6775

Cüneyit Akar, Assoc. Prof, Uşak University, Turkey, cuneyit.akar@usak.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-6028-2036

Cite this article as: Gündoğan, A. & Akar, C. (2019). Happiness scale at school for primary school students: Validity and reliability study. *TAY Journal*, 3(1), 61-75.

Extended Summary

Introduction

The main objectives of the Turkish National Education System are to prepare students for life in a healthy and happy way, to equip them with knowledge, skills, values, attitudes, behaviors and habits that will enable them to become good people and good citizens (Ministry of National Education [Ministry of National Education], 2017). According to this, the school has important contributions to provide children with the basic knowledge and skills they need and to grow up as happy individuals. Again, when we look at the elementary school education programs, it is seen that measures were taken to increase the students' happiness levels and the proposals were presented. As a matter of fact, it is aimed to educate happy individuals in the vision of 2009 Life Science Curriculum; There are many achievements associated with the concept of happiness (Ministry of National Education [Ministry of National Education], 2009). In the 2017, Life Science Teaching Program, it was emphasized that the aesthetic education had many goals in the program and that one of these goals was to raise happy individuals (MoNE, 2017).

With all this in mind, it is possible to say that one of the main objectives that should be gained by the students in primary school is to make them grow up as happy. In the education system, which emphasizes bringing happy individuals to the society, it is important and necessary to determine what children in primary school understand from happiness. As a result of this requirement, a measurement tool was developed to determine the happiness levels of primary school students but no such scale was found in the literature. This study was the result of the need to fill the gap in the literature and to determine the level of happiness in primary school students.

Methods

The Study Group

The study group consisted of 279 students, 2, 3 and 4 years in primary school in Uşak. 143 primary school students (51%) were female and 136 (49%) were male.

In the scale development process; firstly, literature review was performed and the statements that might be aimed at determining the happiness levels of primary school students were determined. In addition, various scales which were developed previously in the literature have been examined and the expressions which can be included in the experimental form of the scale have been determined. As a result, 20 expressions that can reflect the happiness of the students were determined. The items included in the trial form were examined by 5 instructors and a language specialist whose Ph.D. According to the feedback received from the experts, 6 items were removed from the form and the remaining 14 items were re-arranged. These expressions are itemized and are arranged in 3-point Likert type (1) Never, (2) Sometimes, (3) Always considering the developmental characteristics of primary school students. 6 of the items were positive and 6 of them were negative expressions. Emotions were made easy to understand and easy to score by taking into consideration the age characteristics of the students and emojis were used to facilitate the marking of which option. The final form of the School Happiness Scale was administered to 279 students by the researchers themselves.

The data were entered into the statistical program and the analyzes were done in the program. Negatively regulated substances are inverted. Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) were performed to analyze the data. An exploratory factor analysis was performed to determine the scale size of the scale, how the items were separated or matched with each other, and how much of the variance explained. In addition, Confirmatory Factor analysis was performed to confirm the structure of the dimensions and dimensions obtained after exploratory factor analysis. Cronbach Alpha internal consistency coefficient was calculated within the scope of reliability study.

Findings

The construct validity

Exploratory factor analysis was performed to ensure the construct validity of the Happiness Scale in the school. Kaiser-Meyer-Olkin sample adequacy coefficient (.782) and Barlett's Sphericity Test ($p < 0.00$) were obtained before factor analysis and the adequacy of the sample was determined (Kalaycı, 2010). The findings related to the factor analysis of the scale are presented in Table 1. According to this, it was found that the scale eigenvalue was collected in two large dimensions and explained 48.65% of the total variance. The first dimension explained 32.98 of the explained variance and the second dimension explained 15.67. The first factor had an eigen value of 2.97 and the second factor had an eigenvalue of 1.41. In item analysis, item total correlation and 5 items (items 3,6,11,12,13) with factor load below 0,40 were eliminated. The remaining 9 items were analyzed by varimax vertical rotation technique and the scale was determined to be two dimensional. Since all four items in the first dimension relate to feeling good at school, this dimension is called as Happiness in School. Since the 5 items in the second dimension are based on not feeling well at school, this dimension is called da Unhappiness in School.

The data were then tested with DFA. U^2 / df ratio, which is the general fit index of the tested model, was found to be in perfect fit range. On the other hand, the p significance value taken as reference for the acceptance of the general fit index in the model should not be significant. After a modification was made here, the p value exceeded the significance value. The result satisfies the accepted reference value. This result shows that the overall fit of the model is good. Other accepted compliance indices, such as GFI, AGFI, IFI and CFI, can be said to be perfectly consistent with the accepted reference values (Bryne, 2010; Blunch, 2008). On the other hand, the RMSEA value (026) has a perfect fit index within the frame of accepted reference values (Arbuckle, 2012).

For reliability, the cronbach alpha analysis technique was used. The cronbah alpha value for the sum of the scale was 0.76. This value is calculated as 0.68 for both sub-dimensions. These results can be interpreted as being reliable.

Results

As a result of this study, which was conducted to develop a valid and reliable scale that can be used to determine the happiness status of primary school students in school, a scale consisting of 9 items and two dimensions was obtained.

The scale of validity was first presented to the opinion of 5 field experts and their approval was obtained. In order to validate the validity of the scale, exploratory and confirmatory factor analyzes were performed. In the exploratory factor analysis, the scale consisted of 9 items and two dimensions. According to the semantic characteristics of the items, the dimensions were defined as happiness in school and unhappiness in school. FA The total variance explained by the scale was calculated as approximately 49%. The Cronbach Alpha coefficients calculated for reliability show that the reliability and validity of the scale is ensured. As a result, it can be said that a valid and reliable scale is obtained in order to measure the level of happiness in primary school students and it can be used in studies to be conducted in the field.

Türk Akademik Yayınlar Dergisi

TAY Journal

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed Journal)

<http://www.tayjournal.com>

ISSN: 2618-589X

İlkokul Öğrencileri İçin Okulda Mutluluk Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması

Aslı Gündoğan
Cüneyit Akar

Özet

Bu çalışmanın amacı, ilkokul öğrencilerin okulda mutlu olma durumlarını belirlemek amacıyla Okulda Mutluluk Ölçeği'nin geliştirilmesi ve geçerlik-güvenirlik çalışmalarının incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu 279 ilkokul öğrencisinden oluşmuştur. Ölçeğin geçerliğini belirlemek için kapsam ve yapı geçerliğinden yararlanılmıştır. Kapsam geçerliği için uzman görüşüne başvurulmuş; yapı geçerliğini sınamak üzere açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları, üçlü likert tipi derecelendirmeye sahip ölçeğin 9 madde ve iki alt boyuttan oluştuğunu göstermiştir. Ölçeğin alt boyutları "okulda mutluluk" ve "okulda mutsuzluk" olarak isimlendirilmiştir. Güvenirlik çalışması kapsamında ise hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayılarının ölçeğin her iki alt boyut için 0.68, ölçeğin tümü için ise 0.76 olduğu bulunmuştur. Bulgular, Okulda Mutluluk Ölçeğinin ilkokul öğrencilerinin okulda mutlu olma durumlarını belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:	DOI	:
İlkokul,	Yükleme	: 19/02/2019
Öznel iyi oluş,	Düzeltilme	: 21/04/2019
Mutluluk,	Kabul	: 12/06/2019
Okulda mutluluk ölçeği	Yayınlama	: 29/06/2019

Sorumlu Yazar: Aslı Gündoğan, Doktor Öğretim Üyesi, Uşak Üniversitesi, Türkiye, asli.gundogan@usak.edu.tr, ORCID ID:0000-0003-3786-6775

Cüneyit Akar, Doçent Doktor, Uşak Üniversitesi, Türkiye, cuneyit.akar@usak.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-6028-2036

Cite this article as: Gündoğan, A. ve Akar, C. (2019). İlkokul öğrencileri için okulda mutluluk ölçeği: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *TAY Journal*, 3(1), 61-75.

Giriş

Eğitim sisteminin en önemli girdisi olan çocuklar, öncelikle aileleri ve yakın çevreleri tarafından verilen informal eğitimle; sonrasında ise formal eğitim ve toplumsal ilişkilerle gelişerek yaşama hazırlanmaktadır. Tüm eğitimciler ve psikologlar, çocuğun ilk yaşantılarının, karşılaştığı sorunların, çevresindeki insanlarla olan ilişkilerin niteliğinin, onun bütün hayatı boyunca davranışlarını, tavırlarını ve tutumunu etkilediğini ve bu nedenle yaşamın ilk 5-6 yılının gelişim ve ruh sağlığı açısından büyük önem taşıdığı noktasında görüş birliğine varmışlardır (Kantarcıoğlu, 1998). Araştırmalar çocukluk döneminde edinilen deneyimlerin (özellikle tehdit ve güven duyguları ile ilgili olan deneyimler), fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişim ve işlevsellik yönünden önemli olduğunu göstermektedir. Çocukların temel ihtiyaçlarını doğru olarak karşılamayı öğrenmeleri, sağlıklı bir hayat sürmelerinde önemli bir rol oynamaktadır (Baltaş, 2003). Çocuğun yaşamındaki temel gereksinimlerden biri olan mutluluk duygusu, “öznel iyi oluş” olarak tanımlanmaktadır (Diener, 2000). Bu tanıma göre mutluluğun, en genel anlamıyla, bireyin kendini iyi hissetmesini ifade ettiği söylenebilmektedir.

Günlük yaşamda mutluluk olarak adlandırılan “öznel iyi oluş”, bireyin yaşamını değerlendirmesini ifade eder. Bu değerlendirme biçimi hem bilişsel (yaşam memnuniyeti yargıları) hem de duyuşsal (hoş veya hoş olmayan duygusal tepkiler) alanlarda gerçekleşir (Diener ve Diener, 1995; Diener ve Diener, 1996). Öznel iyi oluş, olayların birey üzerinde bıraktığı olumlu ya da olumsuz uzun vadeli etkileri ve yaşam doyumunu içerir (Diener, 1994). Olumlu etki, hoş giden duygular ve ruh hâlini (sevinç, gurur); olumsuz etki, can sıkıcı ve/veya uygun olmayan duyguları (üzüntü, suçluluk, öfke) açıklar. Yaşam doyumunu ise, bireyin yaşamının tüm alanında ya da aile, çevre, arkadaş gibi belirli yaşam alanlarındaki memnuniyetini ifade eden, bilişsel alana özgü bir kavramdır (Suldo ve Huebner, 2005). Diener (1984)’a göre, öznel iyi olma duygusuna ilişkin üç temel belirleyici bulunmaktadır. Bunlardan ilki öznellik boyutudur ve bireyin içinde bulunmasını ifade eder. İkincisi öznel iyi oluşun yalnızca olumsuz durumların yokluğunu değil aynı zamanda olumlu durumların oluşmasına olanak verecek önlemlerin alınmasını da içermesidir. Üçüncüsü ise, yaşamın dar bir alanının değil geniş bir yelpazede değerlendirilmesine odaklanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında öznel iyi oluş yani mutluluk, bireye özgü olan ve bireyde uzun vadede gözlenen olumlu ya da olumsuz duygu durumlarını ifade etmektedir.

Öznel iyi oluş duygusu yüksek olan bireyler yaşadıklarını daha olumlu biçimde değerlendirirken, mutsuz bireyler yaşadıkları olayların can sıkıcı ve amaçlarını engelleyen boyutlarına odaklanmaktadır (Diener, 1994). Yapılan araştırmalar da mutlu bireylerin mutsuz bireylere göre olayları daha olumlu biçimde algıladıkları, yorumladıkları ve sonuca vardıklarını ortaya koymuştur (Lyubomirsky ve Tucker, 1998). Bunun yanında olumlu öznel iyi oluş duygusuna sahip olan bireyler aynı zamanda yüksek yaşam doyumuna da sahiptirler (Suldo ve Huebner, 2005).

Mutluluk, öznel oluşun yanında bireyin içinde bulunduğu çevre, toplum ve dış etkenlerle de ilişkili bir kavramdır. Nitekim, Diener ve Diener, (1995)’ın da belirttiği gibi mutluluğun belirleyicileri insandan insana ve toplumdaki topluma farklılık göstermektedir. Kimi insanlar yeterince varlıklı olduklarında kendilerini mutlu hissederken, kimileri mutlu olmak için gerçek sevgi, manevi doyguluk ya da sadece basit bir davranışa ihtiyaç duyabilir (Lyubomirsky ve

Lepper, 1999). Wilson (1967), mutluluğun ilişkili olduğu değişkenleri araştıran çalışmaları incelemiş ve mutlu bireylerin, genç, sağlıklı, iyi eğitilmiş, iyi ücretli, dışadönük, iyimser, endişe duymayan, inançlı, evli, yüksek benlik saygısı ve yüksek iş ahlakı olan, mütevazı ve geniş bir zekâ yelpazesine sahip olan bireyler olduğunu belirtmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen kişilik özelliklerine sahip bireylerin aynı zamanda yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları ve sorunlara yönelik olumlu, yapıcı tavır sergiledikleri söylenebilir.

Toplumun refahı, o toplumu oluşturan bireyleriyle doğru orantılı olup; mutlu toplumlar için bireylerin mutlu olması bir gerekliliktir. 2018 yılında yayınlanan Dünya Mutluluk Raporunda (WHR) 156 ülkenin 2015-2017 yıllarındaki mutluluk düzeyleri belirlenmiş; Türkiye 74. sırada yer almıştır (World Happiness Report [WHR], 2018). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TUİK) yaşam memnuniyeti araştırmasının verilerine bakıldığında ise 2018 yılında mutlu olduğunu beyan eden bireylerin oranı %58,4, mutsuz olduğunu beyan edenlerin oranı %12,1 olarak açıklanmıştır (Türkiye İstatistik Enstitüsü [TUİK], 2018). Bu verilere göre ülke genelinde bireylerin yarıdan fazlasının mutlu olması ancak dünya sıralamasında daha geri sıralarda yer alması düşündürücüdür. Bu noktada ilgililere büyük görevler düşmekte; bireylerin kendilerini mutlu hissetmeleri için gereken önlemler alınmalıdır. Özellikle erken yaşlarda çocuğun kendini iyi hissetmesi, mutlu birey olarak yetişmesi ileride toplumun da mutluluğunu biçimlendirecektir. Bu bağlamda çocuğun toplumsallaşma sürecinin başladığı ilk kurum olan okul, toplumun da geleceğinin belirleyicisidir.

Mutluluk olarak sayılan şey ne olursa olsun, okul, çocuklar için mutluluğun sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır (O'Rourke ve Cooper, 2010). Bilindiği gibi çocuklar zamanlarının çoğunu okulda geçirmektedir ve dolayısıyla okul çatısı altında yaşadıkları deneyimler, onların günlük yaşamlarını doğrudan etkilemektedir. Türk Millî Eğitim Sistemi'nin temel hedefleri arasında öğrencileri sağlıklı, mutlu bir şekilde hayata hazırlamak, onların iyi insan ve iyi vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, değer, tutum, davranış ve alışkanlıklarla donatmak yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2017). Buna göre çocuklara gereksinim duydukları temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanı sıra onların mutlu bireyler olarak yetişmelerini sağlamada, okulun önemli katkıları bulunmaktadır. Yine, ilköğretim programlarına bakıldığında, programlarda öğrencilerin mutluluk düzeylerinin artırılmasına yönelik tedbirlerin alındığı ve önerilerin sunulduğu görülmektedir. Nitekim 2009 Hayat Bilgisi Öğretim Programının vizyonunda mutlu bireyler yetiştirmenin amaçlandığı; mutluluk kavramıyla ilişkilendirilen pek çok kazanım olduğu görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009). 2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programında ise estetik eğitiminin programa işlenmesinin pek çok hedefi olduğu ve bu hedeflerden birinin de mutlu bireyler yetiştirmek olduğu vurgulanmıştır (MEB, 2017). Tüm bunlardan hareketle, özellikle ilköğretim öğrencilere kazandırılması gereken temel hedeflerden birinin, onların "mutlu bireyler olarak yetişmesini sağlamak" olduğunu söylemek olanaklıdır. Toplumda mutlu bireyler kazandırmanın vurgulandığı eğitim sisteminde, ilköğretim gören çocukların mutluluktan ne anladıklarının belirlenmesi oldukça önem taşımakta ve gerekli görülmektedir. Bu gereklilik sonucu ilköğretim öğrencilerinin okulda mutluluk durumlarını belirlemeye yönelik geliştirilen bir ölçme aracına gereksinim duyulmuş ancak alanyazında böyle bir ölçeğe rastlanılmamıştır. Bu araştırma, alanyazındaki söz konusu boşluğun doldurulması ve ilköğretim öğrencilerinin okulda mutlu olma

durumlarının ne olduğunun belirlenmesine yönelik doğan gereksinimler, sonucunda oluşturmuştur.

Alanyazın incelendiğinde araştırmacıların genellikle mutluluğun bilişsel boyutunu vurgulayan yaşam doyumuna (Huebner, 1991; Gilman, 2001; Suldo, Riley, ve Shaffer, 2006; Gündoğar, Sallan Gül, Uskun, Demirci, ve Keçeci, 2007; Çivitçi, 2009; Danielsen, Samdal, Hetland, ve Wold, 2010; Hilooğlu ve Cenkseven, 2010; Mahmoud, Staten, Hall ve Lennie, 2012; Koçak ve İçmenoğlu 2012; Özdemir ve Koruklu, 2013) yönelik çalışmalar gerçekleştirdiği dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra farklı öğrenim düzeylerindeki öğrencilerin mutluluk düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar (O'Rourke ve Cooper, 2010; Bülbül ve Giray, 2011; Özdemir ve Koruklu, 2011; Aksoy ve Güngör Aytar, 2017; Demir ve Murat, 2017); geliştirilen (Tuzgöl Dost, 2005; Eryılmaz, 2009) ve uyarlanan ölçekler de (Doğan ve Akıncı Çötök, 2011; Gençöz, 2000; Keldal, 2015) bulunmaktadır.

Doğan ve Akıncı Çötök (2011), Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formunu Türkçe'ye uyarlamışlar ve ölçeğin Türk üniversite öğrencilerinin mutluluğunu ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirtmişlerdir. Gençöz (2000), Watson, Clark ve Tellegen (1988) tarafından geliştirilen Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlamış; ölçeğin üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeyini belirlemek için kullanılabileceğini ifade etmiştir. Meral (2014), Uluslararası İyi Oluş Grubu tarafından geliştirilen Kişisel İyi Oluş İndeksi Yetişkin formunun Türkiye'deki yetişkin örneklem üzerinden psikometrik özelliklerinin incelemiş ve kişisel iyi oluşu ölçebilecek yeterlikte olduğu belirtmiştir. Eryılmaz (2009), 14-18 yaş arasındaki ergenlerin mutluluk düzeylerini belirlemek için Ergen İyi Oluş Ölçeği'ni geliştirmiş; ölçeğin ergenlere yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymuştur. Ay biçimde Tuzgöl Dost (2005) bireylerin öznel iyi oluş düzeylerini belirlemek için bir ölçek geliştirmeyi amaçlamış; geliştirdiği Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin ölçeğin üniversite öğrencileri için uygun olduğunu belirtmiştir. Geliştirilen/uyarlanan ölçeklere bakıldığında genellikle örneklem grubunun ergen ve yetişkinliklerden oluştuğu görülmektedir. Buna dayalı olarak, alanyazında ilkökul düzeyindeki öğrencilerin öznel iyi oluşlarını belirlemeye yönelik ölçeğin bulunmaması, bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Dolayısıyla bu araştırma ilkökul öğrencilerinin okulda mutlu olma durumlarını belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem

Okulda Mutluluk Ölçeği'nin geliştirilme aşamaları ve çalışma grubunun özellikleri aşağıda sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Uşak ili merkez ilçedeki ilkokullarda öğrenim gören 2, 3 ve 4. sınıf olmak üzere toplam 279 öğrenci oluşturmuştur. İlkokul öğrencilerinin 143'ü (%51) kız, 136'sı (%49) ise erkek öğrencilerden oluşmuştur.

Ölçeğin Geliştirilmesi

Ölçek geliştirme sürecinde; öncelikle alanyazın taraması yapılmış, ilkökul öğrencilerinin okuldaki mutlu olma durumlarının belirlemeye yönelik olabilecek ifadeler belirlenmiştir. Ayrıca konuyla ilgili alanyazında daha önceden geliştirilmiş çeşitli ölçekler incelenmiş ve ölçeğin

deneme formunda yer alabilecek ifadeler tespit edilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin okulda mutluluğunu yansıtabilecek 20 ifade belirlenmiştir. Ölçeğin deneme formu öncelikle kapsam geçerliği bakımından incelenmiştir. Kapsam geçerliği ölçekte yer alan ifadelerin, ölçülmek istenen özelliği ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığının belirlenmesidir (Büyüköztürk, 2007). Buna dayalı olarak deneme formunda yer alan maddeler doktora sınıf eğitimi alanında olan 5 öğretim elmanı ve bir dil uzmanı tarafından incelenmiştir. Uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda formdan 6 madde çıkarılmış ve kalan 14 maddenin ifade biçimleri yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu ifadeler maddeleştirilerek ilkökul öğrencilerinin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak 3'lü likert tipinde (1) Hiçbir Zaman, (2) Bazen, (3) Her Zaman olacak şekilde düzenlenmiştir. Maddelerin 8 tanesi olumlu 6 tanesi olumsuz ifadelerden oluşmuştur. İfadelerin öğrencilerin yaş özellikleri dikkate alınarak kolay anlaşılabilir ve kolay puanlanabilir olmasına özen gösterilmiş, hangi seçeneği işaretlemelerini kolaylaştırmak adına emoji kullanılmıştır. Son biçimi verilen Okulda Mutluluk Ölçeğinin deneme formu, 279 öğrenciye bizzat araştırmacılar tarafından uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında okul yönetimlerinden ve sınıf öğretmenlerinden destek alınmıştır. Özellikle 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin, araştırmacı ve sınıf öğretmenlerin işbirliğiyle, kendilerini en iyi ifade eden seçeneği işaretlemeleri sağlanmıştır. Bu aşamada öğrencilerin kendilerini en iyi ifade eden seçeneği işaretlediklerinden emin olduktan sonra diğer maddeye geçilmiş aksi halde sonraki maddeye geçilmemiştir. Bu işlem esnasında öğrencilerin seçeneklerini etkileyebilecek söz ve davranışlarda bulunmamaya özen gösterilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmaya katılan 279 öğrenciden gelen yanıtlar doğrultusunda geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler istatistik programına girilmiş ve analizler program üzerinde yapılmıştır. Olumsuz olarak düzenlenen maddeler ters çevrilmiştir. Verileri analizinde Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini sağlarken ölçeğin kaç boyutta toplandığı, maddelerin birbiriyle nasıl ayrıştığı ya da uyduğunu ve varyansın ne kadarının açıkladığını anlamak için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Buna ek olarak açıklayıcı faktör analizi sonrasında elde edilen boyutların ve boyutlardaki maddelerin yapısını doğrulamak amacıyla ise Doğrulamalı Faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlik çalışması kapsamında ise Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde "Okulda Mutluluk Ölçeği" geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Okulda Mutluluk Ölçeği'nin Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Okulda Mutluluk Ölçeği'nin yapı geçerliliğini sağlamak için açıklayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi öncesinde yapılan Kaiser-Mayer-Olkin örneklem yeterliliği katsayısı (.782) ve Barlett Küresellik Testi ($p < 0,00$) ile örneklemin yeterliliğinin tespiti sağlanmıştır (Kalaycı, 2010). Ölçeğin faktör analizine ilişkin bulgular Tablo 1'de sunulmuştur. Buna göre ölçek öz değeri birden büyük olan iki boyutta toplandığı ve toplam varyansın %

48,65'ini açıkladığı saptanmıştır. Birinci boyut açıklanan varyansın 32.98'ni ikinci boyut ise ve 15.67'sini açıklamaktadır. Birinci faktörün öz değeri 2,97 iken ikinci faktörün özdeğeri 1,41 bulunmuştur.

Tablo 1. Açımlayıcı faktör analizi varimaks dik döndürme tekniği sonuçları

Madde no	Ölçek Maddeleri	Bileşenler	
		1	2
5	Okul açılısın diye sabırsızlanıyorum	,786	
2	Bir an önce tatil bitsin, okul başlasın istiyorum	,744	
10	Hep okulda olmak istiyorum	,686	
14	Derslerde kendimi mutlu hissediyorum	,566	
4	Okulda kendimi kötü hissediyorum.		,742
8	Okul sıkıcı ve mutsuz bir yerdir		,665
7	Okuldayken eve gitme hayali kuruyorum		,643
9	Okula gitme düşüncesi bile beni mutsuz ediyor		,635
1	Okulda kendimi mutsuz hissediyorum		,524

Faktör analizinde faktör yükü 0,40'ın altında olan 5 madde (3,6,11,12,13 nolu maddeler) elenmiştir. Kalan 9 madde varimaks dik döndürme tekniği ile analiz edilmiş ve ölçeğin iki boyutlu olduğu tespit edilmiştir. İlk boyutta yer alan 4 maddenin tümü okulda kendini iyi hissetme ile ilgili olduğundan bu boyuta "Okulda Mutluluk" ismi verilmiştir. İkinci boyutta yer alan 5 madde ise okulda kendini iyi hissetmemeye dayalı olduğundan bu boyuta "Okulda Mutsuzluk" adı verilmiştir.

Aynı araştırma grubu üzerinde yapılan analizlerde ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkiye de bakılmıştır. Faktörler arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Faktörler arasındaki korelasyon katsayıları

	Mutluluk Toplam	Mutsuzluk Toplam
Ölçek Toplam	,780**	,834**

** 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 2'de görüldüğü gibi ölçekte yer alan ölçek toplam puanı ile mutluluk boyutu arasında $r=,78$, mutsuzluk boyutu ile ise $r=,83$ düzeyinde yüksek ve pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Açımlayıcı faktör analizi sonrasında elde edilen boyutların ve boyutlardaki maddelerin yapısını doğrulamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör analizinden yararlanılmıştır. Ölçeğin faktör analizine ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Saptanan ölçüm değerleri ile referans uyum indisi değerlerinin karşılaştırılması

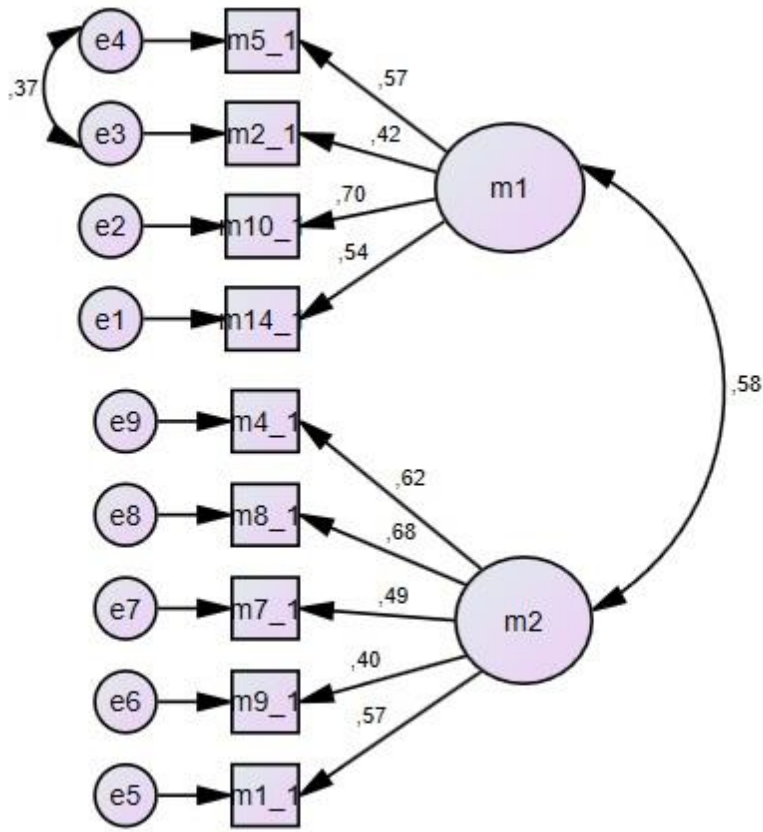
	Modifikasyon öncesi ölçüm değerleri	Modifikasyon sonrası ölçüm değerleri	Mükemmel uyum	Kabul edilebilir uyum	Uyum
CMIN/ sd	1,991	1,189	$0 \leq \chi^2 / df \leq 2$	$2 \leq \chi^2 / df \leq 3$	İyi uyum
p	,002	,234	.05>		Uyumlu
GFI	,959	,977	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI \leq 0,95$	Mükemmel uyum
AGFI	,930	,959	$0,90 \leq AGFI \leq 1,00$	$0,85 \leq AGFI \leq 0,90$	Mükemmel uyum
IFI	,941	,989	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI \leq 0,95$	Mükemmel uyum
CFI	,939	,989	$0,97 \leq CFI \leq 1,00$	$0,95 \leq CFI \leq 0,97$	Mükemmel uyum
RMSEA	,060	,026	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$	Mükemmel uyum

Kaynak: Bryne, 2010; Blunch, 2008

CMIN=531,925; sd=341

Tablo 3'e bakıldığında test edilen modelin genel uyum indisi olan χ^2 / df oranının mükemmel uyum aralığında olduğu görülmektedir. Diğer yandan, model içerisinde genel uyum indisinin kabulü için referans olarak ele alınan p anlamlılık değerinin anlamlı olmaması gerekmektedir. Burada bir modifikasyon yapıldıktan sonra p değeri anlamlılık değerinin üzerine çıkmıştır. Sonuç kabul edilen referans değerini karşılamaktadır. Bu sonuç modelin genel uyumunun iyi olduğunu göstermektedir. GFI, AGFI, IFI ve CFI gibi diğer kabul edilen uyum indislerinin de kabul edilen referans değerler dikkate alındığında mükemmel uyumlu olduğu söylenebilir (Bryne, 2010; Blunch, 2008). Diğer taraftan bulunan RMSEA değerinin de (,026) kabul edilen referans değerler çerçevesinde mükemmel uyum indisine sahip olduğu görülmektedir (Arbuckle, 2012).

DFA kapsamında ölçeğin boyutları, kapsadığı maddeler ve her bir maddenin boyutu yordamadaki standartlaştırılmış regresyon katsayılarını yansıtan modele ait diyagram Şekil 1'deki gibidir.

m1= Okulda mutluluk ile ilgili maddeler

m2= Okluda mutsuzlukla ilgili maddeler

Şekil 1. Okulda mutluluk ölçeğine ilişkin DFA diyagramı

Yukarıdaki diyagramda görüldüğü üzere modelde gözlenen standartlaştırılmış regresyon katsayılarının .40 ile .70 arasında değişim göstermektedir. Bu bulgular, her bir boyutta yer alan maddelerin önemli ölçüde yordama gücüne sahip olduğunu açıklamaktadır.

Okulda Mutluluk Ölçeği'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirligi için Cronbach Alpha içtutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen değerler Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Ölçeğin güvenirligine ilişkin cronbach alpha katsayıları

	Cronbach Alpha
Ölçek Toplam	,76
Mutluluk Boyutu	,68
Mutsuzluk Boyutu	,68

Tablo 4'te görüldüğü gibi ölçeğin toplamına ilişkin cronbach alpha değeri 0,76 bulunmuştur. Alt boyutların her ikisi için bu değer 0,68 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar ölçeğin güvenilir olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç ve Tartışma

Mutluluk, gerek bilişsel gerekse duyuşsal açıdan değerlendirildiğinde bireyin nasıl bir yaşam sürdüğüne yönelik ipuçları veren duygu durumu olarak kavramsallaştırılmıştır. Eğitim yaşantısı bağlamında bakıldığında çocuğun mutluluğu veya mutsuzluğu onun okula, öğretmene, derslere yönelik tutumu ve akademik gelişimini doğrudan etkileyebilmektedir. Dolayısıyla çocuğun okulda mutlu olma düzeyinin belirlenmesi, onun etkili bir eğitim yaşantısı geçirmesi bakımından öğretmene ve aileye önemli ipuçları sağlayacaktır. Alanyazın incelendiğinde mutluluk ya da öznel iyi oluşla ilgili ölçeklerin olduğu görülmekte; bu ölçeklerin genellikle ergenler (Eryılmaz, 2009) ve yetişkinler (Doğan ve Akıncı Çötök, 2011; Tuzgöl Dost, 2005) üzerinde gerçekleştirilen çalışmalarda kullanılabileceği vurgulanmaktadır. Bu noktada, ilkokul öğrencilerinin mutlu olma durumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışmasının olmayışı, bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Buna dayalı olarak, ilkokul öğrencilerinin okulda mutlu olma durumlarını belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda 9 maddeden ve iki boyuttan oluşan bir ölçek elde edilmiştir.

Geçerliliğinin sağlanmasına ilişkin ölçek öncelikle 5 alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve onayları alınmıştır. Ölçeğin geçerliliğinin istatistiksel olarak sağlanabilmesi için ise açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde ölçeğin 9 maddeden ve iki boyuttan oluştuğu görülmüştür. Boyutlar maddelerin anlamsal özelliklerine göre "okulda mutluluk" ve "okulda mutsuzluk" olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans yaklaşık % 49 olarak hesaplanmıştır. Veriler ayrıca doğrulayıcı Faktör Analizine [DFA] tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda modelin uyum indisilerinin iyi ve mükemmel düzeyde uyum gösterdiği görülmüştür. Tüm bu bulgular ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlanmış olduğunu göstermektedir. Güvenirlik için hesaplanan Cronbach Alpha katsayıları, ölçeğin alt boyutları ve toplamının güvenirliliğinin sağlanmış olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak ilkokul öğrencilerinin okulda mutlu olma durumlarını ölçme amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçeğin elde edildiği ve Okulda Mutluluk Ölçeği'nin alanda yapılacak çalışmalarda kullanılabilir olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Aksoy, A. B. ve Güngör Aytar, A. (2017). Üniversite öğrencilerinin mutluluk ve alçakgönüllülük düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3), 1123-1137.
- Arbuckle, J. L. (2012). *Amos users' guide version 21.0*. Chicago: Smallwaters Corporation.
- Baltaş, Z. (2003). *Temel ihtiyaçların karşılanmasında ailenin rolü: Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Blunch, N. J. (2008). *Introduction to structural equation modelling using SPSS and AMOS*. California: SAGE Publications.
- Bülbül, Ş. ve Giray, S. (2011). Sosyodemografik özellikler ile mutluluk algısı arasındaki ilişki yapısının analizi. *Ege Akademik Review*, 11, 113-123.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with amos basic concepts, applications, and programming* (2. Ed.). New York, NY: Taylor ve Francis Group.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Danielsen, A. G.; Samdal, O; Hetland, J. & Wold, B. (2010). School-related social support and students' perceived life satisfaction. *The Journal of Educational Research*, 102(4), 303-320.
- Demir, R. Ve Murat, M. (2017). Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 347-378.
- Diener, E. & Diener, C. (1996). Most people are happy. *American Psychological Society*, 7(3), 181-185.
- Diener, E. & Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653-663.
- Diener, E. (1984). Subjective well-Being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 532-575.
- Diener, E. (1994). Assessing subjective well-being: Progress and opportunities. *Social Indicators Research*, 31, 103-157.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Doğan, T. ve Akıncı Çötök, N. (2001). Oxford mutluluk ölçeği kısa formunun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 165-172.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Gençöz, T. (2000). Pozitif ve negatif duygu ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-26.
- Gilman, R. (2001). The relationship between life satisfaction, social interest, and frequency of extracurricular activities among adolescent students. *Journal Of Youth And Adolescence*, 30(6), 749-767.
- Gündoğan, D.; Sallan Gül, S.; Uskun, E.; Demirci, S. ve Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi, *Klinik Psikiyatri*, 10, 14-27.
- Hilooğlu, S. ve Cenkseven Önder, F. (2010). The role of social skills and life satisfaction in predicting bullying among middle school students. *Elementary Education Online*, 9(3), 1159-1173.
- Huebner, E. S. (1991). Correlates of life satisfaction in children. *School Psychology Quarterly*, 6(2), 103-111.
- Kalaycı, Ş. (2010). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara,
- Kantarçioğlu, S. (1998). *Anaokulunda eğitim*. Öğretmen Kitapları Dizisi, İstanbul: MEB.
- Keldal, G. (2015). Warwick-Edinburgh mental iyi oluş ölçeği'nin Türkçe formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 103-115.
- Koçak, R. ve İçmenoğlu, E. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 73-85.
- Lyubomirsky, S., & Lepper, H. S. (1999). A measure of subjective happiness: Preliminary reliability and construct validation. *Social Indicators Research*, 46, 37-155.
- Lyubomirsky, S., & Tucker, K. L. (1998). Implications of individual differences in subjective happiness for perceiving, interpreting, and thinking about life events. *Motivation and Emotion*, 22(2), 155-186.

- Mahmoud, J. S. R.; Staten, R. T.; Hall, L. A. & Lennie, T. A. (2012) The relationship among young adult college students' depression, anxiety, stress, demographics, life satisfaction, and coping styles. *Issues in Mental Health Nursing*, 33(3), 149-156, DOI: 10.3109/01612840.2011.632708
- MEB, (2009). *İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/ilkokul/2010-2011/HayatBilgisi-3.S%C4%B1n%C4%B1f.pdf>
- MEB, (2017). Hayat bilgisi dersi öğretim programı (İlkokul 1. 2. ve 3. Sınıflar). http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/09163829_HAYAT_BYLGYSY.pdf
- Meral, B. F. (2014). Kişisel iyi oluş indeksi-yetişkin Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *The Journal Of Happiness & Well-Being*, 2(2), 119-131.
- O'Rourke, J & Cooper, M. (2010). Lucky to be happy: A study of happiness in Australian primary students. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 10, 94-107.
- Özdemir, Y. ve Koruklu, N. (2011). Üniversite öğrencilerinde değerler ve mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 190-210.
- Özdemir, Y. ve Koruklu, N. (2013). İlk Ergenlikte Ana-Babaya Bağlanma, Okula Bağlanma ve Yaşam Doyumu. *İlköğretim Online*, 12(3), 836-848.
- Suldo, S. M. & Huebner, E. S. (2005). Is extremely high life satisfaction during Adolescence advantageous? *Social Indicators Research*, 78, 179-203.
- Suldo, S. M., Riley, K. N. & Shaffer, E. J. (2006). Academic correlates of children and adolescents' life satisfaction. *School Psychology International*, 27(5), 567-582. <https://doi.org/10.1177/0143034306073411>
- TUİK, (2018). Yaşam memnuniyeti araştırması. <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/index.zul>
- Tuzgöl Dost, M. (2005). Öznel iyi oluş ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 103-111.
- WHR, (2018). World Happiness report. <https://worldhappiness.report/ed/2019/>
- Wilson, W. R. (1967). Correlates of avowed happiness. *Psychological Bulletin*, 67(4), 294-306.